

УДК 373.018.43

Іванюк Ірина Володимирівна, науковий співробітник інформаційно-аналітичного відділу педагогічних інновацій Інституту інформаційних технологій і засобів навчання Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, e-mail: iivanyuk@yandex.ru

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ СЕРЕДНЬОЇ ШКОЛИ

Анотація

У статті розглянуто досвід організації і використання дистанційної форми навчання в освітньому процесі середніх навчальних закладів США, Канади та Австралії. Вибір країн обумовлено їх адміністративно-територіальним складом і наявністю різних навчальних програм й освітніх стандартів залежно від штату, провінції або території. Звернуто увагу на основних постачальників послуг дистанційного навчання, цільову аудиторію користувачів, форми роботи, географічне охоплення, технічні вимоги до комп'ютерного і програмного забезпечення, відповідність освітнім стандартам штату/держави.

Ключові слова: дистанційна освіта, дистанційна форма навчання, комп'ютерне навчальне середовище.

Актуальність. Протягом останніх трьох десятиріч інформаційні освітні технології отримали інтенсивний розвиток завдяки використанню сучасних технічних засобів. Це змінило підхід до освіти в багатьох країнах світу. Дистанційне навчання стало глобальним явищем освітньої й інформаційної культури.

Дистанційне навчання педагогами різних країн традиційно визначається як освітній процес, що базується на використанні сучасних інформаційних і телекомунікаційних технологій, у якому значна частина викладання проводиться викладачем (або групою викладачів), віддаленим у просторі та/або часі від учня (або групи учнів), тобто не передбачає безпосередню навчальну взаємодію учасників вічна-віч. Основними формами дистанційного навчання є кореспондентська й на основі комп'ютерних комунікацій (он-лайн або оф-лайн).

Навчаючись на кореспондентських курсах, учень отримує завдання, інструкції та підручники у друкованому вигляді поштою; виконанні завдання він надсилає на перевірку поштою, факсом або електронною поштою. На он-лайн курсах — учень навчається за допомогою комп'ютера в режимі реального або затриманого часу за методикою відповідної навчальної організації в мережі Інтернет.

Викладання і навчання он-лайн є дуже гнучким. Американський вчений Б. Кахн визначив ключові особливості он-лайн навчального середовища: «Інтерактивність, мультимедійність, відкрита система, он-лайн пошук, незалежність від часу, дистанції та пристроїв, глобальна доступність, електронні друковані видання, багаторазова експертиза, індустрійна підтримка, контроль за навчанням, зручність, самостійність, легкість у використанні, он-лайн підтримка, автентичність, захищеність курсу, дружнє середовище, відсутність дискримінації, прийнятна ціна, легкість у роботі під час вивчення курсу, спільне навчання, формальне та інформальне середовище, он-лайн оцінювання, віртуальні культури тощо» [1, с. 8].

Визначення проблеми. Накопичений на сьогоднішній день вітчизняний досвід дистанційного навчання, більшою мірою, стосується вищої освіти і не враховує вікових особливостей і методик навчання учнів середніх загальноосвітніх закладів. Проблеми впровадження технологій дистанційного навчання у загальну середню освіту досліджуються українськими вченими. Проте, про зарубіжний досвід використання дистанційної освіти на рівні середньої школи відомо мало.

Аналіз досліджень і публікацій. Проблемам використання дистанційної освіти на рівні середньої школи присвячені роботи багатьох зарубіжних науковців, серед них: Барр Р., Ветцел К., Гутман С., Маршалл П., Франк М. (США) та інші. Серед російських учених питаннями дистанційної освіти школярів займаються Бухаркіна М. Ю., Густирь О. В., Моїсеєва М. В., Полат Є. С., Хуторський А. В. Питанням методології створення системи дистанційної освіти в Україні присвячені роботи Бикова В. Ю., Богачкова Ю. М., Гравіт В. О., Кудіна А. П., Кухаренка В. М., Сиротенко Н. Г., Олійника В. В., Пасіхова Ю. А., Пінчук О. П., Рибалко О. В.

Мета статті — розглянути особливості використання дистанційної форми навчання в освітньому процесі середніх навчальних закладів США, Канади, Австралії. Вибір країн обумовлено їх адміністративно-територіальним складом і наявністю різних навчальних програм та освітніх стандартів залежно від штату,

провінції або території. Здійснено аналіз основних постачальників послуг дистанційного навчання, цільової аудиторії користувачів, форм роботи, географічного охоплення, технічних вимог до комп'ютерного та програмного забезпечення, відповідності освітнім стандартам штату/держави.

Виклад основного матеріалу. Зазначимо, що система середньої загальної освіти в США включає в себе три рівні: початкова школа (*elementary schools, grade schools або grammar schools*), де навчаються діти з першого по п'ятий класи; середня школа (*middle schools, junior high schools або intermediate schools*) включає в себе навчання з шостого по восьмий класи; вища (старша) школа (*high school*) є останнім етапом середньої освіти з дев'ятого по дванадцятий класи. Освітні стандарти штатів відрізняються, але останні десять років спостерігається тенденція до вироблення єдиних освітніх стандартів, поштовхом до якої був законодавчий акт «Жодної дитини поза уваги» (The No Child Left Behind Act), підписаний 8 січня 2002 року президентом Д. Бушем.

Дистанційна освіта в США є дуже популярною серед учнів і їхніх батьків. Послуги дистанційної освіти учням надаються через державні і недержані освітні організації, послуги останніх є платними. Розглянемо принципи діяльності деяких з них.

Державна он-лайн (віртуальна) школа «**iQ Academies**» [2] («айК'ю Академії») є безкоштовною і працює в чотирьох штатах — Каліфорнія, Канзас, Міннесота та Вашингтон. Школа працює з 2004 року і за цей час її послугами скористалися більше, ніж 5 000 учнів середньої і вищої шкіл. Випускникам видається диплом про закінчення школи, який визнається у коледжах й університетах по всій країні. У школі працюють акредитовані вчителі й адміністратори з високою кваліфікацією. Кожен учень має гнучкий, індивідуальний, тижневий графік, який задає темп виконання завдань. У 6-му класі тренер з навчання (зазвичай, один з батьків) допомагає учневі в щоденних уроках і відіграє важливу допоміжну роль. Учні 7-х–12-х класів працюють самостійно і виконують заплановані завдання до кінця семестру. Вони користуються інструкцією від учителів, яку отримують раз на тиждень через інтерактивні сесії в системі Elluminate, а також підтримують зв'язок з учителями по телефону, електронній пошті та в чаті. Он-лайн навчальне середовище забезпечує захищений паролем доступ до всіх необхідних матеріалів. Технічна підтримка

доступна 24 години на добу, 7 днів на тиждень, особлива увага надається IQ електронній пошті. Учні, які навчаються лише в он-лайн школі, можуть отримати в позику ноутбук з новітнім програмним забезпеченням. Батьки мають можливість спостерігати за прогресом дитини і продуктивністю навчання завдяки доступу як спостерігача та щомісячним звітам про хід робіт. iQ Academies он-лайн школи працюють в партнерстві з державними шкільними округами або з шкільними радами, які відповідають за менеджмент школи.

Дистанційну освіту учні також можуть отримати в статутних школах дистанційного навчання (**distance learning charter school**) [3]. Статутні школи фінансуються державою, вони мають більшу автономію і самостійність порівняно з традиційними школами в обмін на підвищений рівень відповідальності. У 1991 році Міннесота стала першим штатом, який прийняв закон щодо статутної школи. Нині 41 штат і округ Колумбія мають аналогічні закони. Створено Національний *ресурсний центр* статутної школи (National Charter School Resource Center) [4], який забезпечує якісні і збалансовані ресурси для спільноти статутних шкіл. Ці школи в багатьох штатах пропонують дистанційні навчальні програми для початкової, середньої та вищої школи. Але не всі статутні школи надають послуги дистанційної освіти, лише ті, які включають у свою назву слова «он-лайн», «дистанційне навчання», «віртуальні» та «кореспондентські». Штати висувають вимоги щодо умов прийому учнів на дистанційне навчання в статутній школі. Школа може прийняти учня до себе лише за умови, що він проживає в районі або окрузі, де розташована статутна школа. Дистанційне навчання в цих школах проводиться за допомогою Інтернет або пошти. Зазвичай учень отримує завдання від учителя на тиждень або місяць. Завдяки тому, що статутні школи є державними, то штат сплачує за всі підручники і навчальні матеріали, і навіть може покрити вартість комп'ютерного обладнання, програмного забезпечення і підключення до Інтернету.

Недержавна організація «**KC Distance Learning, LLC**» (KCDL) [5] («KC дистанційне навчання») є провідним постачальником дистанційної освіти для учнів середньої школи (6–8-ї кл.) та вищої школи (9–12-ї кл.) в США. Скориставшись їх послугами, дистанційно можна опанувати обов'язкову (базову) шкільну навчальну програму, іноземні мови, ускладнені курси з окремих предметів, отримати диплом про закінчення школи з відзнакою.

KCDL працює з 1974 року в Портланді (штат Орегон, США). За цей період понад 200 000 учнів пройшли он-лайн і кореспондентські навчальні програми. У 2009/2010 навчальному році більше 40 000 учнів навчались на їх курсах. Свій рівень успіху KCDL оцінює через успішні результати своїх учнів, які набирають вище середніх національних показників під час іспитів SAT й АСТ. Випускники, які отримали освіту дистанційно, були прийняті в більш ніж 160 коледжах й університетах, у тому числі Стенфордський університет, Дартмутський коледж, Єльський університет, Нотр-Дам, Університет Дюка та інші престижні школи.

KCDL має у своєму складі два організаційні підрозділи — **Keystone School** [6] (Кейстоун школа) та **Aventa Learning** [7] (Авента навчання). Ці організації працюють постачальниками послуг дистанційної освіти для учнів, маючи чітко визначену категорію користувачів, територіальне охоплення й умови оплати.

Keystone School надає акредитовану он-лайн освіту безпосередньо родинам, у яких діти потребують гнучкого розкладу занять через те, що вони бажають отримати освіту дома, роблять кар'єру в спорті, мають певні особливі потреби, подорожують країнами світу або просто мають бажання вивчити для себе якийсь курс. Школа пропонує он-лайн навчальні програми для учнів середньої та вищої шкіл у всіх 50-ти штатах країни й у всьому світі. Послуги є платними. Учні можуть зареєструватись на повний навчальний рік, або на один чи декілька курсів з метою доповнення свого навчального плану у звичайній школі. Студенти приймаються цілий рік і можуть підключитись до навчального процесу у будь-який час. Навчальна програма Keystone School включає в себе базову шкільну навчальну програму, іноземні мови, ускладнені курси за окремими предметами. Он-лайн курси передбачають роботу з використанням сучасних браузерів й операційних систем, тому висуваються певні технічні вимоги до комп'ютера, на якому працюватиме учень (див. табл. 1).

Таблиця 1

Технічні вимоги до комп'ютера учня

Платформа	Операційна система	Браузери
PC	Microsoft Windows XP або пізніша версія	Mozilla Firefox 3.6 або пізніша версія Internet Explorer 7 або 8* Safari 4 або пізніша версія
Macintosh	Apple Macintosh OS X 10.5 або пізніша версія	Mozilla Firefox 3.6 або пізніша версія Internet Explorer 7 або 8* Safari 4 або пізніша версія

**Примітка.* 64-біт версія ІЕ не підтримується, тому має бути використана 32-біт версія. ІЕ 9 офіційно не підтримується, але більшість функцій працюють, якщо всі модулі встановлено і режим сумісності включено. Google Chrome не підтримується. Рекомендовано використовувати один з вищезазначених браузерів для Blackboard. Усі браузери повинні включати в себе такі характеристики: Cookies, JavaScript, Active Scripting, Pop-up, Windows [6].

Зі школами працює Aventa Learning, яка пропонує окремі он-лайн курси з предметів для отримання кредитів у рамках базової навчальної програми, індивідуальні курси, призначені для розширення базової шкільної програми і варіант повної віртуальної школи. Школи можуть купити ліцензію на ці навчальні програми й запропонувати їх використовувати своїм учителям або залучити до співпраці он-лайн учителів з організації. Курси викладають он-лайн учителі, які мають сертифікат, ліцензію, і привели курси у відповідність до національних стандартів і стандартів штату. Якщо школи і шкільні округи бажають мати власний факультет з викладання он-лайн програм Aventa, тоді компанія організовує навчальні тренінги для шкільних учителів з низки питань, у тому числі: найкращі практики он-лайн навчання; як залучити он-лайн учнів; як контролювати прогрес учня; як регулювати поведінку учнів в он-лайн форумі; як викладати Aventa курси; як ефективно використовувати системи управління навчанням; як ефективно використовувати різні засоби управління класом.

Попри це, основну підтримку учні отримують безпосередньо від он-лайн учителів Aventa, тому що вони пройшли спеціальну підготовку для залучення учнів в он-лайн середовище. Крім занять в режимі реального часу, учителі займаються з учнями через регулярні повідомлення електронною поштою, є доступними в режимі реального часу по телефону або через миттєве повідомлення з понеділка по п'ятницю з восьмої години ранку до одинадцятої години вечора. Також пропонується служба підтримки студентів з будь-яких технічних питань, які можуть виникнути, у режимі «24–7» (24 години на добу, 7 днів на тиждень).

Крім того, створено *ресурсний центр для учнів*, де можна отримати стислий огляд того, чого варто очікувати від своїх он-лайн курсів, інструкції, інструменти та поради для досягнення успіху, інформацію стосовно того, куди звернутися, якщо вони потребують допомоги.

Серед особливостей своїх он-лайн навчальних програм Aventa виділяє такі:

- найбільший каталог пропозицій — понад 100 основних курсів, курси за вибором, курси з підготовки до іспиту Advanced Placement (AP), курси словесності, математики, науки, охорони здоров'я, історії, соціальних наук, іноземних мов, технології;
- узгодження зі стандартами штату — курси ретельно розроблені і відповідають опублікованим стандартам штату Орегон;
- збагачені медіа навчальні засоби — графіка, анімація, звук і відео, інтерактивні заняття сприяють кращому розумінню і дозволяють використовувати різні стилі навчання;
- якісні інструкції від сертифікованих учителів — учителі мають сертифікати і ліцензії з предметів, які викладають, надають інструкції по електронній пошті, по телефону, у чаті, під час он-лайн сесій, у дискусійних форумах;
- локальний зв'язок з технічним наставником — наставники, які відповідають за технічну підтримку, вони знають кожного учня, записаного на курси, допомагають їм залишатися на сайті під час он-лайн навчання, налагоджують відносини між студентами й допомагають їм працювати у заданому темпі, надають необхідний захист під час іспитів.

Он-лайн курси та навчальні матеріали (інструкції, завдання, тести), спілкування з інструктором, між учнями та класами, проміжні звіти про прогрес навчальних досягнень учнів є доступними через комп'ютер за допомогою web-системи управління навчанням (Learning Management System). Враховуючи, що школи і шкільні округи знаходяться на різних етапах впровадження систем управління навчанням, курси створені так, щоб вони були сумісними з більшістю існуючих систем, наприклад, з Blackboard, eCollege, Moodle, Desire2Learn, ANGEL або розробленими дома самостійно і запатентованими системами.

Для учнів 6-х–8-х класів пропонуються такі он-лайн курси: мови світу (французька, німецька, іспанська), математика, науки (фізика, хімія, наукові дослідження), соціальні студії (історія, суспільствознавство, географія, економіка), за вибором (мистецтво, планування кар'єри, здоров'я, музика, фізична культура, сім'я і

споживчі науки). Для учнів вищої школи (9–12-і класи) пропонуються он-лайн курси: за вибором (бухгалтерський облік, історія мистецтв, мистецтво визнання, планування кар'єри, підтримка здоров'я, основи здоров'я, фізична культура, курс водіїв, сім'я і споживчі науки, життєві навички, музика, харчування та здоровий спосіб життя, особисті фінанси), математика (основи алгебри, алгебра, обчислення, статистика, споживча математика, основи геометрії, геометрія, комплексна математика, тригонометрія), соціальні студії (уряд США, історія США, історія Європи, макроекономіка, мікроекономіка, психологія, цивільне право, економіка, основи американської історії, основи географії, основи світової історії, географія, психологія, соціологія, всесвітня історія, підготовка до складання іспиту AP з історії США, уряду США, всесвітньої історії), науки (біологія, хімія, екологія, фізика, біологічна хімія, науки про Землю, основи науки про Землю, основи фізики, основи біології, підготовка до складання іспиту AP з хімії, екології, фізики), технології (комп'ютерні науки, основи роботи з комп'ютером, Flash-анімація, ігровий дизайн, дизайн та редагування зображень, програмування на Java VB.Net, програмування веб-дизайну), мистецтво мови (англійська мова (чотирьох рівнів), основи англійської мови, граматики та стилістики, журналістика, підготовка до складання іспитів AP з англійської мови і літератури), мови світу (французька, німецька, японська, латинська, китайська, іспанська), специфіка держави (історія Вашингтону).

Розглянемо основи діяльності іншої організації, яка також надає учням можливість отримати освіту дистанційно — Центр Північної Дакоти для дистанційної освіти (**North Dakota Centre for Distance Education**) [8]. Центр має акредитацію двох найбільших акредитаційних агентств в США — Північно-Центральної Асоціації «Комісія з акредитації та вдосконалення шкіл» (The North Central Association Commission on Accreditation and School Improvement) та Південної Асоціації коледжів і шкільних рад з акредитації та вдосконалення шкіл (The Southern Association of Colleges and Schools Council on Accreditation and School Improvement). Основні курси затверджуються Національною асоціацією студентів спортсменів для створення прийнятної сертифікації для студентів, які займаються спортом.

Для учнів середньої та вищої школи, які займаються в он-лайн школі Центру, пропонуються такі послуги:

- акредитовані дистанційні он-лайн заняття без обмеження у часі та місці;

- альтернативні освітні програми для навчання на основі всеосяжних матеріалів, індивідуальні коментарі вчителя, асистентська допомога під час роботи з комп'ютером та он-лайн занять;
- послуги вчителів, які мають ліцензію та є професійними, етичними, кооперативними і мають почуття емпатії до учнів, які дистанційно займаються в он-лайн класах;
- справедливі освітні можливості для всіх учнів, у тому числі можливість отримати он-лайн диплом вищої школи;
- індивідуальні інструкції, що дозволяють учневі працювати у своєму власному темпі;
- нові навчальні технології сумісні з он-лайн дистанційним навчанням.

Під час навчання організація висуває до учнів певні вимоги й очікування. Перш за все йдеться про академічну чесність. Очікується високе почуття особистої чесності від усіх студентів, які займаються на курсах (без обману, плагіату або подання завідомо неправдивої інформації). Тести й іспити повинні виконуватись в присутності затвердженого адміністратора з іспиту, який повинен засвідчити, що тест або іспит був завершений без допомоги книг, нотаток або будь-яких інших зовнішніх ресурсів. Центр користується шкалою оцінок, представленою в літерах, де «А» — найвища оцінка, а «F» — нижча. Оцінки виставляються залежно від рівня володіння матеріалом, який вимірюється у відсотках (див. табл. 2).

Таблиця 2

Шкала оцінювання знань учнів [8]

Оцінки	Відсоток
A	93% або вище
A-	90% або вище
B+	87% або вище
B	83% або вище
B-	80% або вище
C+	77% або вище
C	73% або вище
C-	70% або вище
D+	67% або вище
D	63% або вище
D-	60% або вище
F	Менше ніж 60%

У Центрі дистанційну освіту можна отримати двома шляхами: через он-лайн або кореспондентські курси. Учні можуть навчатись з різних штатів, а не лише з Північної Дакоти. Вимоги до курсів варіюються від штату до штату через різні освітні стандарти, тому учням треба обов'язково уточнювати деталі. *Он-лайн курси середньої школи* (для учнів 6-х, 7-х, 8-х класів) включають наступні: англійська мова та література, математика, науки, соціальні дослідження, предмети за вибором. *Кореспондентські курси для середньої школи* пропонують вивчати: предмети за вибором, англійська мова та література, математика, науки, соціальні дослідження, фізична культура і здоров'я. *Он-лайн курси для учнів вищої школи* (9–12-і кл.): сільське господарство, мистецтво, бізнес-освіта, англійська мова та література, комп'ютерна освіта, сім'я і споживчі науки, математика, музика, фізична культура і здоров'я, науки, соціальні дослідження, технічна освіта, мови світу. *Кореспондентські курси вищої освіти* пропонують: сільське господарство, мистецтво, бізнес-освіта, англійська мова і література, курс водіїв, сім'я і споживчі науки, математика, музика, фізична культура і здоров'я, науки, соціальні дослідження, технічна освіта, мови світу. Також двома шляхами (он-лайн або кореспондентські курси) можна підготуватись до іспитів AP.

Навчання є платним й обсяг оплати залежить від того, чи є учень мешканцем штату Північної Дакоти. Якщо так, то навчання буде коштувати дешевше — 250 доларів США за курс, якщо ні, то 300 доларів. У випадках, коли на курс підписується цілий клас або школа, то ціна обговорюється в індивідуальному порядку.

Особливістю навчання у Центрі Північної Дакоти для дистанційної освіти є те, що вони пропонують для учнів вищої школи, які планують вступати до коледжу або університету, спеціально розроблений навчальний план. Цей план заснований на вимогах системи університетів штату Північної Дакоти. Учні з інших штатів, які також вступатимуть до університету або коледжу, рекомендують спочатку проконсультуватись з тим навчальним закладом, де вони планують навчатися, щоб з'ясувати відповідність вимог. Для тих, хто не планує продовжувати навчання після вищої школи, пропонується інший навчальний план.

Окремо розписані вимоги до засобів і умов доставки виконаних завдань уроку, тестів та інших повідомлень. Їх можна відправити факсом, поштою, електронною поштою або електронним повідомленням (e-notifications). Факс можна відправити 24

години на добу, 7 днів на тиждень лише на один визначений номер. Під час відправки факсом виконаних завдань уроків і тестів адміністратор з іспиту несе відповідальність за безпеку матеріалів, на кожній сторінці має бути вказано ім'я і прізвище учня, треба використовувати темний друк, щоб можна було читати, має бути заповнена відповідно супроводжувальна форма до уроку. Пошту відправляють на визначену поштову скриньку. Перед відправленням матеріалу поштою треба зробити копію і зберегти його у файлі, поки робота не буде отримана учителем з Центру. На першій сторінці треба вказати ім'я і прізвище учня, а також заповнити відповідно супроводжувальну форму. Електронною поштою і повідомленнями можна надсилати лише виконані завдання уроків й інші повідомлення. Тести відправляються лише факсом або поштою. Копії виконаних завдань уроків мають бути збережені учнем у друкованому вигляді й у комп'ютері, поки не повернуться результати. Усі матеріали, які передають електронною поштою, мають містити ім'я і прізвище учня, назву курсу, номер уроку і відповідні номери питань з усіма відповідями. Учителі, у свою чергу, мають відправити електронною поштою учню свої правки і зауваження.

Можна зробити висновки щодо можливості отримання дистанційної освіти учнями загальноосвітніх навчальних закладів у США. Послуги дистанційної освіти учням надають державні і недержавні організації. Послуги державних організацій є безкоштовними, а недержавних — платними. Дистанційно навчаються переважно учні середньої і вищої шкіл, бо це потребує високого рівня відповідальності. Початкова школа дистанційною освітою практично не охоплена, хоча такі програми є в стані розробки. Між собою послуги освітніх організацій, які пропонують дистанційне навчання, відрізняються:

- категоріями користувачів (учні, які отримують освіту лише дома; учні середньої і вищої школи, які навчаються в традиційних школах; клас; школа; шкільний округ);
- формою роботи — онлайн або/та кореспондентські курси;
- географічним охопленням території (район міста, місто, штат, держава, всі країни світу);
- кількістю запропонованих курсів;
- наявністю/відсутністю курсів з підготовки складання іспитів AP;
- відповідністю й узгодженістю з освітніми стандартами штату або штатів;

- наявністю/відсутністю спеціальної навчальної програми з підготовки до вступу в університети, коледжі.

Розглянемо також основні принципи і форми діяльності канадського Центру дистанційного навчання Альберта (**Alberta Distance Learning Centre**) [9] (**ADLC**) й австралійського Центру дистанційної освіти Вікторія (**Distance Education Centre Victoria**) [10].

Центр дистанційного навчання Альберта є світовим лідером у сфері реалізації програм дистанційного навчання для учнів з 1-го по 12-й класи. Дистанційно вивчати пропонується курси шкільних предметів, які входять до базової шкільної навчальної програми провінції Альберта.

Організація звертає увагу, що її діяльність базується на **розподіленому навчанні (Distributed Learning)** — навчальній моделі, яка дозволяє інструктору, студентам і змісту навчального курсу знаходитись в різних, нецентралізованих місцях так, щоб інструктаж і навчання могли відбуватися незалежно від місця і часу. Модель розподіленого навчання може використовуватись у поєднанні з традиційними класами, які вивчають певні предмети, з традиційними курсами дистанційного навчання, або вона може бути використана для створення повністю віртуальних класів. Усі курси представлені у трьох форматах: друкованому, он-лайн та індивідуальному, який передбачає змішаний тип навчання.

ADLC є державною школою, яка фінансується провінцією і надає свої послуги учням і школам по всій Альберті, Північно-Західних територіях і Нунавут. У центрі можуть навчатись учні з всього світу, які хотіли б продовжити свою освіту з використанням навчальної програми Альберти.

У школі працюють досвідчені сертифіковані викладачі й виділений персонал, який забезпечує надання технічної підтримки і допомоги учням. Школа пропонує гнучкий графік для учнів, які можуть працювати з дому, з-за кордону, або навчаючись у традиційній школі. Студенти мають можливість взяти всі або частину своїх шкільних предметів у ADLC, або вони мають можливість обрати один або декілька предметних курсів, узгодивши це зі своїми школами.

У рамках початкової школи (*Elementary School*) пропонуються курси для учнів 1-х–3-х класів: мистецтво англійської мови, математика, науки, соціальні студії; для учнів 4-х–6-х класів до цих курсів додається французька або іспанська як друга мова.

Середня школа складається з двох частин: молодша вища (*Junior High*) включає в себе 7–9-ті класи та старша вища (*Senior High*) – 10–12-ті класи. Окремо пропонується християнська програма, яка включає в себе лише он-лайн курси «Абетка Біблії» для учнів молодшої вищої школи та «Релігійні студії» для учнів старшої вищої школи.

Через те, що Альберта є двомовною провінцією, всі курси розроблено та представлено двома мовами — англійською і французькою.

Програми дистанційного навчання вимагають, щоб всі учні мали такі навички:

- *керування часом* — учням пропонується розробити і вчасно виконувати графік завершення кожного курсу;

- *самодисципліна* — учні мають планувати час, щоб кожного дня працювати над своїми курсами;

- *винахідливість* — учні мають використовувати довідкові матеріали, а також телефон або електронну пошту своїх учителів для роз'яснення й отримання допомоги під час роботи із завданнями.

Крім вищезазначених навичок, від учнів, які навчаються лише он-лайн, вимагається, щоб вони були знайомі з відправленням та отриманням електронної пошти з вкладеннями, пошуком в Інтернеті, форматуванням документів, відкриттям Adobe Acrobat PDF файлів, завантаженням файлів.

Центр також висуває певні вимоги до комп'ютерів і програмного забезпечення. Учням і школам варто мати свої власні комп'ютери. Можна використовувати PC або Macintosh з доступом в Інтернет і необхідне програмне забезпечення. Якщо потрібна технічна допомога, можна використовувати веб-сторінку технічної підтримки, яка містить FirstClass (програму електронної пошти Центру) і D2L (он-лайн-платформу навчання). Сторінка технічної підтримки дає можливість завантажити деяке програмне забезпечення, проте, всім обладнання і будь-яким іншим програмним забезпеченням учень має забезпечити себе самостійно.

Студенти, які навчаються лише на онлайн-курсах, повинні використовувати лише FirstClass програму електронної пошти. Ця програма надається учням безкоштовно і може бути завантажена і встановлена за допомогою інструкції на веб-сторінці технічної підтримки. Пароль для доступу до цієї програми надається під час реєстрації. Усі учні мають працювати в програмі Microsoft Word 97 або вище.

Доступ в Інтернет має забезпечити для себе самостійно кожен учень або школа. ADLC рекомендує користуватися послугами високошвидкісного Інтернету, якщо це можливо. Чітко прописані вимоги до PC та Macintosh (див. табл 3).

Таблиця 3

Вимоги до комп'ютерів PC та Macintosh

PC	Macintosh
<ul style="list-style-type: none"> • Windows 2000, XP або Vista • процесор Pentium II 450 МГц • 128 Мб оперативної пам'яті • 5 Гб місця на жорсткому диску • звукова карта • динаміки • відеокарта • Internet Explorer 6.0 • 56 кбіт з'єднання з Інтернетом або краще • мікрофон (необхідно для синхронних курсів) 	<ul style="list-style-type: none"> • Mac OS X • 500 МГц PowerPC G3 або краще • 128 Мб оперативної пам'яті • 5 Гб місця на жорсткому диску • звукова карта • динаміки • відеокарта • Netscape 7.2 • 56 кбіт з'єднання з Інтернетом або краще • мікрофон (необхідно для синхронних курсів)

Залежно від курсу завдання мають бути представлені вчителю, який виставляє оцінки і повертає завдання учневі. Завдання можуть бути передані поштою, електронною поштою, факсом або за допомогою програми D2L DropBox (тільки для он-лайн-курсів).

Якщо завдання відправляється електронною поштою, письмову роботу треба зробити за допомогою текстового процесора і зберегти файл в останній версії Microsoft Word або Claris Works/Apple. Також рекомендується використовувати PDF формат. Необхідно написати повідомлення електронною поштою, де зазначаються ім'я і номер, курс, урок або модуль, формат текстового процесора, який використовувався (назва і версія). Робота надсилається електронною поштою у вигляді окремого документа, щоб учитель мав можливість його завантажити, для розширення файлів використовуються StuffIt Expander або WinZip.

Дистанційні й розподілені навчальні курси включають в себе середньострокові та фінальні іспити, вікторини. Іспити можуть бути організовані у письмовому вигляді або он-лайн залежно від того, що обере учень. Якщо учень не зареєструвався в школі, яка планує розклад його іспитів, то учень самостійно вирішує де, якого дня, у які години він буде писати іспит. Більшість середньострокових і фінальних іспитів повинні складатися під наглядом. Учень сам відповідає за те, щоб знайти для себе спостерігача під час складання іспиту (Центр надає лише пропозиції), заповнити

аплікаційну форму заявки спостерігача під час іспиту й надіслати її до відділу іспитів ADLC по факсу або електронною поштою. Після отримання заповненої форми, наглядовий орган розгляне заявку і якщо кандидатура влаштовує, надасть дозвіл на проведення іспиту.

Якщо студент отримує менше 40 % балів, а в деяких випадках 50 %, на фінальному іспиті, цей курс не буде зарахований. Дипломні іспити пишуться в певні пори року, як це визначено вимогами навчальної програми провінції Альберта.

На відміну від Центру Північної Дакоти для дистанційної освіти та Центру дистанційного навчання Альберта, які надають можливість дистанційно навчатись учням практично з усієї країни, австралійський Центр дистанційної освіти Вікторія (**Distance Education Centre Victoria**) (**DECV**) має певні обмеження. Зарахування до навчання в DECV залежить від Департаменту освіти та раннього розвитку дітей і, можливо, лише для мешканців штату Вікторія.

Центр дистанційної освіти Вікторія є державною школою з надання дистанційної освіти з 1-го по 12-й класи. Програми дистанційного навчання призначені задовольнити освітні потреби учнів, які за певних обставин не можуть навчатись у традиційних школах. До списку цих обставин включено:

відстань — учні фізично знаходяться і проживають на великій відстані від шкіл;

медичні причини — учні з фізичними/хронічними або соціальними/емоційними особливими потребами, які не дозволяють або перешкоджають їм навчатися в традиційній школі;

направлення від школи — відповідний регіональний директор направляє учня навчатися в центрі в Центрі на прохання школи. Це трапляється, коли учневі важко засвоїти один чи два предмети в звичайній школі;

подорож — учні, які не мають можливості відвідувати традиційні школи, бо постійно подорожують (пов'язано з роботою батьків, заняттям спортом);

молодь 18–20-ти років — такі особи мають право зареєструватись на навчання в 11–12 х класах;

рішення керівника — за наявності виняткових обставин учень може подати заяву, яку розгляне відповідний регіональний директор.

Навчальні курси можуть бути запропоновані через Інтернет (он-лайн) або в поєднанні друкованих, аудіо- та відеоматеріалів. Навчання в DECВ розподілено на три рівні: початкова школа (з підготовчого по 6-й класи), середня школа (7–10-і класи), вища школа (11–12-і класи).

Більшість курсів для початкової школи розроблені з використанням інтегрованого комплексного підходу, який використовувати досвід дітей з нульового по 4-й класи, допомагаючи їм більш глибоко зрозуміти світ. В 5–6-их класах учні розвивають і демонструють своє розуміння теми через читання, письмо, говоріння та слухання. Аспекти фізичної культури і здоров'я, студії суспільства, інформатизація, навчальні технології та інші ключові навчальні галузі також включені туди, де це необхідно.

Для учнів 7–8-х класів базовий навчальний план розроблено для підтримки та розвитку їх творчості, вміння читати і рахувати. 9–10-ті класи включають в себе основні предмети плюс всеосяжну програму предметів за вибором.

Учні 11–12-х класів можуть навчатись повний або неповний робочий день для того, щоб отримати Вікторіанське свідоцтво освіти (the Victorian Certificate of Education) та Вікторіанське свідоцтво прикладного навчання (the Victorian Certificate of Applied Learning).

Висновки. Послуги дистанційної освіти в США учням надають державні (безкоштовно) і недержавні (платно) організації. Дистанційно навчаються переважно учні середньої і вищої школи. Початкова школа дистанційною освітою практично не охоплена. Між собою послуги освітніх організацій, які пропонують дистанційне навчання, відрізняються: за категорією користувачів (учні, які отримують освіту лише дома; учні середньої та вищої школи, які навчаються в традиційних школах; клас; школа; шкільний округ); формою роботи — он-лайн або/та кореспондентські курси; географічним охопленням території (район міста, місто, штат, держава, усі країни світу); кількістю запропонованих курсів; наявністю/відсутністю курсів з підготовки складання іспитів AP; відповідністю й узгодженістю з освітніми стандартами штату або штатів; наявністю/відсутністю спеціальної навчальної програми з підготовки до вступу в університети, коледжі.

У Канаді та Австралії дистанційну освіту учні можуть отримати в державних центрах. В обох країнах курси шкільних предметів представлені з 1-го по 12-й класи.

У Канаді, якщо провінція є двомовною, усі курси пропонується двома мовами, що забезпечує рівний доступ до якісної освіти. Курси представлені у трьох форматах: друковані матеріали, он-лайн курси і змішаний тип навчання. Обмежень щодо аудиторії учнів немає жодних, можуть навчатись діти з всього світу.

В Австралії дистанційно навчатись можуть лише ті учні, які за певних обставин не можуть навчатись у традиційних школах. Зарахування до центру дистанційного навчання залежить від Департаменту освіти та раннього розвитку дітей і можливо лише для мешканців визначеного штату. Навчальні курси можуть бути запропоновані через Інтернет (он-лайн) або в поєднанні друкованих, аудіо- та відеоматеріалів.

Огляд зарубіжного досвіду свідчить про те, що система дистанційної освіти для учнів успішно функціонує, забезпечуючи відкрите та безпечне навчальне середовище, надаючи рівний доступ до якісної освіти. Постачальниками послуг дистанційного навчання є державні і недержавні освітні організації, які є інноваційними навчальними спільнотами, що надають підтримку учням, батькам і партнерам (школам, шкільним округам); забезпечують високу якість викладання і навчання на відстані; працюють на основі гнучкого, особистісно-орієнтованого підходу до учня, завдяки якому учні мають можливість реалізувати свій потенціал, домогтись успіху та розвивати свої навички протягом усього життя.

Досвід впровадження системи дистанційного навчання для учнів середньої школи в США, Канаді та Австралії є цінним науково-практичним капіталом, який можна використовувати в нашій країні.

Список використаних джерел

1. *Kahn B. H.* (1997) *Web-based Instruction*. Englewood Cliffs. — NJ: Education Technology Publications, p. 8.
2. Сайт он-лайн школи «айК'ю Академії»/ iQ Academies [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://iqacademy.com>. — Назва з екрану.
3. *Littlefield, J.* How to Find a Distance Learning Charter School in Your Area.. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://distancelearn.about.com/od/virtualhighschools/a/CharterSchool.htm>. — Назва з екрану.

4. Сайт Національного ресурсного центру статутної школи / National Charter School Resource Center [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.charterschoolcenter.org>. — Назва з екрану.
5. Сайт КС Дистанційне навчання/КС Distance Learning, LLC [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://kcdistancelearning.com>. — Назва з екрану.
6. Сайт Кейстоун школи/Keystone School [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://keystoneschoolonline.com>. — Назва з екрану.
7. Сайт Авента навчання/ Aventa Learning [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://aventalearning.com>. — Назва з екрану.
8. Сайт Центру Північної Дакоти для дистанційної освіти / North Dakota Centre for Distance Education. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.ndcde.org>. — Назва з екрану.
9. Сайт Центру дистанційного навчання Альберта / Alberta Distance Learning Centre. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.adlc.ca>. — Назва з екрану.
10. Сайт Центру дистанційної освіти Вікторія / Distance Education Centre Victoria [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.distance.vic.edu.au>. — Назва з екрану.
11. Сайт Ресурсної мережі дистанційного навчання / Distance Learning Resource Network [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.dlrm.org>. — Назва з екрану.
12. Сайт Асоціації дистанційного навчання США / United States Distance Learning Association [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.usdla.org>. — Назва з екрану.

ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ОРГАНИЗАЦИИ ДИСТАНЦИОННОГО ОБУЧЕНИЯ УЧАЩИХСЯ СРЕДНЕЙ ШКОЛЫ

Иванюк Ирина Владимировна, научный сотрудник информационно-аналитического отдела педагогических инноваций Института информационных технологий и средств обучения Национальной академии педагогических наук Украины, г. Киев, e-mail:iivanyuk@yandex.ru

Аннотация

В статье рассматривается опыт организации и использования дистанционной формы обучения в образовательном процессе средних учебных заведений США, Канады и Австралии. Выбор стран обусловлен их административно-территориальным составом и наличием разных учебных программ и образовательных стандартов в зависимости от штата, провинции или территории. Особое внимание уделяется основным поставщикам услуг дистанционного обучения, целевой аудитории пользователей, формам работы, географическому охвату, техническим требованиям к компьютерному и программному обеспечению, соответствию образовательным стандартам штата/государства.

Ключевые слова: дистанционное образование, дистанционная форма обучения, компьютерное учебное окружение.

FOREIGN EXPERIENCE OF DISTANCE LEARNING SECONDARY SCHOOL STUDENTS

Iryna V. Ivaniuk, researcher of the Information-analytical department of pedagogical innovations, the Institute of Information Technologies and Learning Tools of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine, Kyiv, e-mail:iivanyuk@yandex.ru

Resume

The article reviews the experience of the organization and use of distance learning in the educational process in secondary education USA, Canada and Australia. Selection of countries is conditioned due to their administrative-territorial structure and the presence of various curriculum and educational standards depending on the state, province or territory. Attention is given to the major providers of distance learning, the target audience, the forms, the geographical coverage, technical requirements for the computer and software, educational standards compliance state / country.

Keywords: distance education, distance learning, computer learning environment.

Матеріал надійшов до редакції 14.11.2012 р.